

Twristiaeth Gynaliadwy – Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

Blwyddyn archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Ebrill 2022

Cyfeirnod y ddogfen: 2902A2022

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri fel rhan o'r gwaith a wnaed/wneir yn unol ag adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na staff Archwilio Cymru yn ysgwyddo unrhyw gyfrifoldeb o ran unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog na chyflogai arall yn unigol, nac o ran unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae adran 45 o'r Cod yn nodi sut y disgwylir i awdurdodau cyhoeddus ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Crynodeb 4

Adroddiad manwl

Mae gan yr Awdurdod bartneriaethau sydd wedi ennill eu plwyf i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy, ond nid yw wedi diffinio'i weledigaeth yn glir hyd yma, ac mae hynny'n peri iddi fod yn anodd iddo ddangos effaith ei waith 7

Atodiadau

Atodiad 1 – methodoleg 15

Atodiad 2 – safbwynt cenedlaethol 16

Adroddiad cryno

Crynodeb

Beth y gwnaethom ei adolygu, a pham?

- 1 Mae tri pharc cenedlaethol Cymru yn gyrchfannau adnabyddus ar gyfer ymwelwyr, ac mae eu statws yn darparu delwedd brand gref sy'n estyn tu hwnt i'w ffiniau. Ar adeg pan fo niferoedd yr ymwelwyr yn cynyddu, mae awdurdodau pob un o'r parciau cenedlaethol wedi gweld cynnydd yn y galwadau am iddynt warchod rhinweddau arbennig eu parciau.
- 2 Ers tro, mae blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer y parciau cenedlaethol wedi cynnwys ffocws ar dyfu twristiaeth a hamdden awyr agored mewn ffordd gynaliadwy, ac ar ymgysylltiad rhagweithiol â darparwyr twristiaeth i bennu sut y gallant gyfrannu at sicrhau cynaliadwyedd yr ardal¹.
- 3 Mae'r cyd-destun polisi ehangach hefyd yn cynnwys uchelgais Llywodraeth Cymru am i'r economi ymwelwyr 'dyfu twristiaeth er budd Cymru'². Mae'r llythyr cylch gwaith strategol a gyhoeddwyd gan Weinidog Llywodraeth Cymru dros yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig ym mis Mawrth 2021 yn cadarnhau rôl bwysig awdurdodau'r parciau cenedlaethol o ran datblygu twristiaeth a hamdden awyr agored cynaliadwy.

Arddangosyn 1: diffiniad Sefydliad Twristiaeth y Byd y Cenhedloedd Unedig o dwristiaeth gynaliadwy

'Twristiaeth sy'n ystyried yn llwyr ei heffeithiau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol yn awr ac yn y dyfodol, gan roi sylw i anghenion ymwelwyr, y diwydiant, yr amgylchedd, a'r cymunedau sy'n lletya ymwelwyr.'

Ffynhonnell: unwto.org/sustainable-development

- 4 Gall rheoli mynediad, twristiaeth a'i heffaith fod yn her i awdurdodau'r parciau cenedlaethol. O ran cyfran, ychydig iawn o dir y maent yn berchen arno o fewn y

¹ [Gwerthfawr a Chydnherth: Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a Pharciau Cenedlaethol, Gorffennaf 2018](#)

² [Croeso i Gymru: Blaenoriaethau i'r Economi Ymwelwyr 2020-2025](#)

parciau cenedlaethol, ac nid ydynt yn rheoli'n uniongyrchol strategaethau twristiaeth a rheoli cyrchfannau cenedlaethol na rhanbarthol. Tynnwyd sylw at y cydbwysedd brau rhwng dau ddiben statudol a dyletswydd statudol awdurdodau'r parciau cenedlaethol³ pan fu i ymwelwyr heidio i'r parciau mewn niferoedd nas gwelwyd eu tebyg o'r blaen pan fu iddynt ailagor yn 2020.

- 5 O'r herwydd, mae COVID-19 wedi tanlinellu rôl bwysig awdurdodau'r parciau cenedlaethol o ran hyrwyddo cysyniad cynaliadwyedd ym maes rheoli twristiaeth. Mae economi leol pob parc yn dibynnu'n helaeth ar dwristiaeth, ond mae angen ei rheoli mewn ffordd gynaliadwy i sicrhau nad yw'r dirwedd naturiol, bioamrywiaeth, na chymunedau lleol yn cael eu gorlethu a'u gadael, at ei gilydd, ar eu colled o'r herwydd.
- 6 Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn hwn: **A yw'r Awdurdod yn gwneud popeth y gall i reoli twristiaeth gynaliadwy'n effeithiol yn y Parc Cenedlaethol?**

Beth y gwnaethom ei ganfod?

- 7 Cynhaliwyd ein hadolygiad rhwng mis Hydref 2021 a mis Chwefror 2022. Yn gyffredinol, canfuom **fod gan yr Awdurdod bartneriaethau sydd wedi ennill eu plwyf i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy, ond nid yw wedi diffinio ei weledigaeth yn glir hyd yma, ac mae hynny'n peri iddi fod yn anodd iddo ddangos effaith ei waith.**
- 8 Daethom i'r casgliad hwn am y rhesymau a ganlyn:
 - mae Cynllun Eryri'n amlinellu uchelgais eang i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy, ond hyd yma ni chafodd ei drosi'n weledigaeth glir â chanlyniadau pendant y mae partneriaid wedi ymrwymo'n llwyr i'w gwireddu;
 - mae'r Awdurdod yn defnyddio partneriaethau strategol i lywio ei waith o ran twristiaeth gynaliadwy, ond mae angen iddo ddangos yn well effaith ei waith;
 - mae'r Awdurdod yn canolbwyntio ar feithrin dealltwriaeth a rennir o economi ymwelwyr gynaliadwy, ond hyd yma nid yw'n gallu dangos ei allu i ddylanwadu ar dwristiaeth ac i reoli ei heffaith.

³ [Deddf yr Amgylchedd 1995](#)

Argymhellion

Arddangosyn 2: argymhellion

Mae'r tabl isod yn rhestru'r argymhellion a bennwyd gennym yn sgil yr adolygiad hwn.

Argymhellion

Oherwydd diffyg eglurder y canlyniadau allweddol a bennwyd o ran twristiaeth gynaliadwy, a'r gwendidau sy'n deillio o hynny o ran ei allu i ddangos effaith ei waith, rydym yn argymhell bod yr Awdurdod:

- A1 Yn adeiladu ar y cydweithio cadarnhaol â Chyngor Gwynedd i bennu canlyniadau clir ac amcanion cyraeddadwy, amserol, mesuradwy, penodol, uchelgeisiol, synhwyrol (CAMPUS) i siapia ei waith o ran twristiaeth gynaliadwy.
- A2 Yn adolygu ei gyfres bresennol o ddangosyddion perfformiad ar draws gweithgarwch partneriaethau allweddol sy'n ymwneud â thwristiaeth gynaliadwy, ac yn pennu mesurau ystyrlon sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau i ddangos effaith ei waith yn well.

O ystyried rôl bwysig yr Awdurdod o ran mynd i'r afael ag effaith twristiaeth ar yr amgylchedd naturiol a'r angen i ddylanwadu ar ymddygiad, rydym yn argymhell bod yr Awdurdod:

- A3 Yn gweithio gyda busnesau twristiaeth i hyrwyddo cysyniad twristiaeth gynaliadwy, ac yn pennu beth y gallant ei wneud i helpu i wireddu uchelgeisiau'r Awdurdod a sut y gallant gyfrannu at y gwaith hwnnw.

Adroddiad manwl

Mae gan yr Awdurdod bartneriaethau sydd wedi ennill eu plwyf i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy, ond nid yw wedi diffinio'i weledigaeth yn glir hyd yma, ac mae hynny'n peri iddi fod yn anodd iddo ddangos effaith ei waith

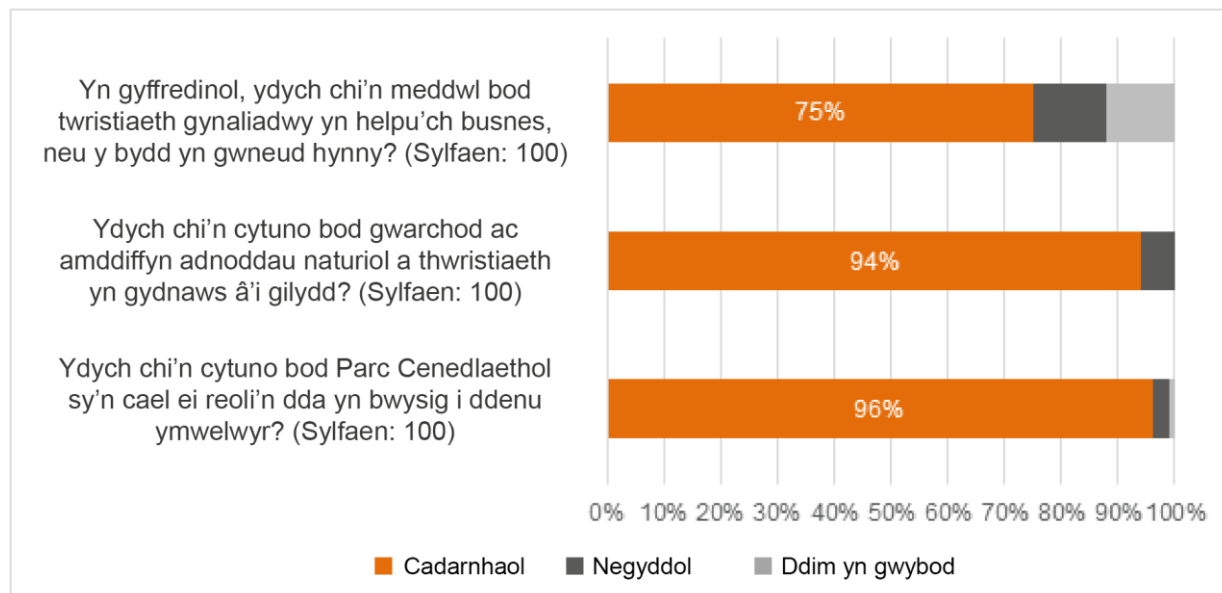
Mae Cynllun Eryri'n amlinellu uchelgais eang i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy, ond hyd yma ni chafodd ei drosi'n weledigaeth glir â chanlyniadau pendant y mae partneriaid wedi ymrwymo'n llwyr i'w gwireddu

- 9 Cynllun Eryri (y Cynllun) yw cynllun rheoli statudol Parc Cenedlaethol Eryri. Ochr yn ochr â'r Cynllun Datblygu Lleol, mae'n ddogfen bwysig sy'n darparu fframwaith polisi strategol ar gyfer Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (yr Awdurdod) a'i bartneriaid dros gyfnod o bum mlynedd (2020-25). Yn 2020, bu inni adrodd bod yr Awdurdod wedi sefydlu dull effeithiol o lunio'r Cynllun dan arweiniad partneriaeth, a'i fod mewn sefyllfa dda i adeiladu ar y sylfaen hon yn y dyfodol.⁴ Mae'r Cynllun, a fabwysiadwyd yn ffurfiol yn yr hydref 2020, yn nodi mai un o'r prif ganlyniadau a bennwyd gan yr Awdurdod yw cyflawni "egwyddorion twristiaeth gynaliadwy" erbyn 2025. Mae hwn yn un o saith canlyniad hirdymor a nodir yn y Cynllun, ac mae'n her a allai effeithio'n andwyol ar rinweddau arbennig⁵ y Parc Cenedlaethol os nad eir i'r afael â hi'n effeithiol.
- 10 Mae'r Awdurdod yn defnyddio diffiniad Sefydliad Twristiaeth y Byd y Cenhedloedd Unedig o dwristiaeth gynaliadwy (gweler **Arddangosyn 1**). Dangosodd y swyddogion a'r Aelodau ddealltwriaeth glir a chyson o'r diffiniad hwn, yn enwedig o ran pwysigrwydd sicrhau bod yr economi ymwelwyr o fudd i lesiant pobl, amgylchedd, ac iaith a diwylliant yr ardal. Mae safbwyntiau'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi drwy ein harolwg yn dangos eu bod yn rhannu'r ddealltwriaeth eang hon o dwristiaeth gynaliadwy. Mae **Arddangosyn 3** yn awgrymu bod busnesau twristiaeth yn rhoi gwerth mawr ar rôl economi ymwelwyr gynaliadwy o ran helpu i gefnogi eu busnesau.

⁴ [Adolygiad o Gyfranogiad – Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, Chwefror 2020](#)

⁵ Mae gan bob un o'r parciau cenedlaethol yng Nghymru, yr Alban a Lloegr restr wedi'i diffinio'n glir o 'rinweddau arbennig'. Maent yn nodi'r hyn sy'n peri i'r ardal fod yn arbennig ac yn unigryw. Y cyfuniad o'r rhinweddau arbennig hyn sy'n arwain at eu dynodi'n barciau cenedlaethol. Rhestrir y naw rhinwedd sy'n peri i Eryri fod yn arbennig yng [Nghynllun Eryri \(tudalen 26\)](#).

Arddangosyn 3: mae busnesau twristiaeth Eryri'n dangos dealltwriaeth dda o fuddion economi ymwelwyr gynaliadwy

Ffynhonnell: Arolwg Archwilio Cymru ymhlith busnesau twristiaeth, Chwefror 2022

- 11 Er bod cytundeb o ran y diffiniad o dwristiaeth gynaliadwy, canfuom wendidau yng nghynlluniau'r Awdurdod i wella cynaliadwyedd yr economi ymwelwyr, a'r mesurau i'w defnyddio i farnu ac i werthuso'i waith. Felly, mae'r gwaith o drosi ei uchelgais eang yn weledigaeth glir a ategir gan gynllun gweithredu yn dasg y mae angen i'r Awdurdod fynd i'r afael â hi o hyd.
- 12 Mae uwch-arweinwyr hefyd yn cydnabod bod angen i'r Awdurdod fireinio ac egluro'i uchelgeisiau yng ngoleuni'r pwysau a welwyd yn ystod y pandemig. Mae'n bwysig bwrw ymlaen â'r gwaith hwn i sicrhau bod swyddogion yn canolbwyntio ar wneud y cyfraniad gorau posibl at gyflawni canlyniadau ystyrlon, ac i sicrhau bod modd i'r Aelodau fonitro perfformiad a dangos gwerth am arian. Nid yw'r ffaith bod yr Awdurdod yn wynebu rhai heriau gweithredol sylweddol o gymorth yn hyn o beth.
- 13 Er enghraifft, dywedodd swyddogion fod angen gwneud rhai gwelliannau sylweddol i'r seilwaith i reoli'n well effaith ymwelwyr sy'n teithio mewn ceir, yn enwedig o amgylch atyniadau mwyaf poblogaidd y Parc Cenedlaethol ac yn ystod y cyfnodau prysur. Yn rhinwedd ei rôl fel awdurdod cynllunio lleol, mae'r Cynllun Datblygu Lleol a'r canllawiau cynllunio ategol a fabwysiadwyd ganddo, fel Datblygu Llety Ymwelwyr, yn darparu fframwaith i lywio penderfyniadau ar ddatblygiadau sy'n cefnogi twristiaeth gynaliadwy.
- 14 Yn ehangach, fodd bynnag, nid oes gan yr Awdurdod mo'r pŵer na'r capasiti i reoli'n uniongyrchol y newidiadau sylweddol y mae angen eu gwneud i'r seilwaith i helpu i gyflawni twristiaeth gynaliadwy, nac i gyflawni'r newidiadau hynny ar ei ben

ei hun. Serch hynny, drwy Ddeddf yr Amgylchedd 1995, mae'n gyfrifol am warchod a gwella harddwch naturiol, bywyd gwyllt a threftadaeth ddiwylliannol y Parc Cenedlaethol⁶, felly nid yw gwneud dim byd yn opsiwn. Nid yw'r her hon yn unigryw i Eryri. Mae **Atodiad 2** yn amlinellu'r negeseuon cenedlaethol cyffredin a ddaeth i'r amlwg drwy ein hadolygiadau o awdurdodau'r tri pharc cenedlaethol.

Mae'r Awdurdod yn defnyddio partneriaethau strategol i lywio ei waith o ran twristiaeth gynaliadwy, ond mae angen iddo ddangos yn well effaith ei waith

- 15 O ystyried cyfyngiadau ei gylch gwaith a'i adnoddau o ran rheoli twristiaeth yn uniongyrchol, nid yw'n syndod canfod bod yr Awdurdod yn adeiladu ar ddiwylliant cadarn o waith partneriaeth i siapio ac i wireddu ei uchelgeisiau o ran twristiaeth gynaliadwy. Cyngor Gwynedd yw prif Sefydliad Rheoli Cyrchfan yr ardal, ac mae brand y gyrchfan, 'Eryri: Mynyddoedd a Môr'⁷, yn estyn i ddyffryn Conwy i gwmpasu'r Parc Cenedlaethol yn ei gyfanrwydd. Ystyrir yr Awdurdod yn bartner allweddol yn y broses o adolygu ac o lunio Cynllun Rheoli Cyrchfan newydd yr ardal. Ategir ei gyfraniad at y gwaith hwnnw gan femorandwm cyd-ddealltwriaeth rhwng yr Awdurdod a Chyngor Gwynedd a fabwysiadwyd gan y naill barti a'r llall ym mis Tachwedd 2021. Mae partneriaid, fel Cyngor Gwynedd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, hefyd yn ysgwyddo rhwymedigaeth statudol i ystyried dibenion yr Awdurdod pan fyddant yn gwneud unrhyw waith yn y Parc Cenedlaethol⁸.
- 16 Roedd y swyddogion y bu inni eu cyf-weld yn disgrifio cydweithredu cadarnhaol drwy'r fframwaith partneriaeth hwn. Mae i'r strwythur ffurfiol â Chyngor Gwynedd – y Bartneriaeth Economi Ymweld Gynaliadwy – dri phrif grŵp:
 - Bwrdd Strategol – sy'n cynnwys Aelodau etholedig ac uwch-swyddogion;
 - Grŵp Llywio – sy'n goruchwyllo ac yn cyfarwyddo'r grŵp gweithredu, ac yn rhoi adroddiadau i'r bwrdd strategol am berfformiad;
 - Grŵp Gweithredu – sy'n canolbwyntio ar hyn o bryd ar weithgareddau ymchwil, llywodraethu ac ymgysylltu.
- 17 Drwy'r bartneriaeth hon, cynhaliwyd nifer o ddigwyddiadau ymgysylltu i gytuno ar y cyd ar egwyddorion newydd ar gyfer economi ymwelwyr gynaliadwy. Mae llawer o'r gweithgarwch y bu i'r Awdurdod a'i bartneriaid ymgymryd ag ef drwy'r Grŵp Gweithredu (cyn ffurfioli'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth) yn parhau i fod yn y cam 'archwilio a hysbysu'. Isod, rhestrir rhai enghreifftiau:
 - peri i'r dirwedd fod yn fwy hygyrch i ymwelwyr nad ydynt yn teithio mewn ceir, a sicrhau bod modd i'r rheini sy'n cyrraedd mewn ceir gael mynediad i'r ardal a'i hatyniadau drwy fodd arall. Mae hyn yn cynnwys dysgu gwersi o'r

⁶ [Deddf yr Amgylchedd 1995](#)

⁷ [Eryri: Mynyddoedd a Môr – gwefan Visit Snowdonia](#)

⁸ [Deddf yr Amgylchedd 1995 – Adran 62](#)

cynllun i dreialu trefn archebu ar-lein ar gyfer maes parcio Pen y Pass, ac adeiladu arno. Yn ôl swyddogion, mae'r cynllun hwn wedi lleihau nifer yr ymwelwyr sy'n gyrru i'r maes parcio. Mae hefyd yn cynnwys gwaith ymgysylltu â'r prif gymunedau sy'n byrth i'r atyniadau hyn i fesur eu hawydd i weld mwy o seilwaith yn cael ei osod i beri i ymwelwyr fod yn llai dibynnol ar geir.

- casglu data ac ymchwil o ran effaith economaidd-gymdeithasol twristiaeth ar yr ardal, a sut y mae'n cymharu ag ardaloedd eraill ar draws y rhanbarth, gan gynnwys datblygu metrigau sy'n seiliedig ar ddata STEAM.⁹
- cynnal arolygon ymhlith preswylwyr ac ymwelwyr i ddod i ddeall eu safbwyntiau gwahanol am y Parc Cenedlaethol fel cyrchfan.

18 Er y gweithgarwch cadarnhaol hwn, mae gwendidau yn nhrefniadau monitro perfformiad cydweithredol yr Awdurdod yn cyfyngu ar ei allu i ddangos effaith ei waith. Er ei fod wedi sefydlu llwyfannau a rennir er mwyn i bartneriaid adrodd am y camau a gwblhawyd yn unol ag ymrwymadau penodol o fewn strwythurau partneriaeth, fel Fforwm Eryri, byddai modd gwella'r trefniadau atebolwydd drwy bennu canlyniadau ystyrlon, amcanion CAMPUS, a dangosyddion perfformiad.

19 Heb 'nod terfynol' sydd wedi'i ddiffinio'n glir, ni all yr Awdurdod ddangos yn effeithiol sut y mae'n dylanwadu ar bartneriaid er mwyn cyflawni ei ddibenion a'i ganlyniadau allweddol. Ar hyn o bryd, rydym yn dod i'r casgliad bod yr Awdurdod yn canolbwyntio ar gamau gweithredu ac allbynnau, yn hytrach na dangos sut y mae'r camau a gymerir ganddo'n cyfrannu at ddarlun ehangach. Mae angen i'r Awdurdod fynd i'r afael â hyn, neu mae perygl y bydd yn ystyried sefydlu partneriaethau newydd fel canlyniadau ynddynt eu hunain.

Mae'r Awdurdod yn canolbwyntio ar feithrin dealltwriaeth a rennir o economi ymwelwyr gynaliadwy, ond nid yw hyd yma'n gallu dangos ei allu i ddylanwadu ar dwristiaeth ac i reoli ei heffaith

20 Nid yw'n hawdd dylanwadu ar ymddygiad pobl. Bu i swyddogion ac Aelodau a gafodd eu cyfweld gennym ddisgrifio'r cyfnod clo cyntaf yn 2020 fel y tro cyntaf ers blynyddoedd lawer y cafodd cymunedau lleol a'r amgylchedd naturiol seibiant yr oedd mawr ei angen arnynt heb ymwelwyr. Roeddent yn teimlo bod y pwysau a welwyd yn ystod y cyfnodau pan laciwyd y cyfyngiadau yn ystod yr haf 2020 a 2021 hyd yn oed yn drymach o'r herwydd, er bod niferoedd yr ymwelwyr wedi bod yn cynyddu cyn y pandemig (er enghraifft, cynnydd o 15% rhwng 2015 a 2020¹⁰).

⁹ Mae STEAM yn cyfeirio at Fonitwr Gweithgarwch Economaidd Twristiaeth Scarborough. Offeryn modelu economaidd ym maes twristiaeth yw hwn. Mae'n darparu data twristiaeth blynyddol i gyrchfannau am feysydd fel niferoedd yr ymwelwyr, gwariant, arosiadau dros nos, y niferoedd a gyflogir gan y sector twristiaeth, ac effaith economaidd twristiaeth.

¹⁰ [Data STEAM – Niferoedd yr ymwelwyr – Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri](#)

- 21 Mae diffiniad Sefydliad Twristiaeth y Byd y Cenhedloedd Unedig (**Arddangosyn 1**) yn canolbwyntio ar bedair prif elfen, gan danlinellu pwysigrwydd mynd i'r afael ag anghenion ymwelwyr, y diwydiant twristiaeth, yr amgylchedd, a chymunedau sy'n lletya ymwelwyr. I roi sylw i bob un o'r pedair elfen, rhaid taro cydbwysedd gofalus. O ganolbwyntio gormod ar y naill elfen, mae'n debygol o fod ar draul y tair elfen arall. Er bod ein harolwg yn awgrymu bod gan yr Awdurdod fwy o waith i'w wneud i ymgysylltu â'r diwydiant twristiaeth lleol, canfuom ei fod ar dir cadarnach o ran deall anghenion cymunedau lleol. Canfuom enghreifftiau cadarnhaol lle bu'r Awdurdod yn ceisio ymgysylltu â chymunedau lleol drwy ei ymgynghoriad i osod sail ar gyfer ei gynllun adfer yn ystod y cyfnod pan ailagorwyd y Parc yn 2020.

Mae'r Awdurdod yn pwysu a mesur sut i atal problemau rhag dwysáu tra mae'n ymateb i broblemau tymor byr

- 22 Ar hyn o bryd, mae'r Awdurdod yn defnyddio adnoddau i fynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy drwy ganolbwyntio ar gyfuniad o fesurau ataliol ac ymatebol. Mae wedi buddsoddi mewn swyddi i bwysu a mesur ffyrdd o fynd i'r afael â'r hyn sydd wrth wraidd economi ymwelwyr sydd, yn ei dyb ef, yn gynyddol anghynaliadwy. Yn y cyfamser, rhaid iddo hefyd barhau i liniaru effeithiau tymor byr y cynnydd yn y pwysau gan ymwelwyr, ac ymateb i'r effeithiau hynny.
- 23 Mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (y Comisiynydd) yn diffinio atal fel 'gweithio mewn partneriaeth a chynhyrchu ar y cyd y canlyniadau gorau posibl, gan ddefnyddio cryfderau ac asedau sydd gan bobl a lleoedd i'w cyfrannu'. Mae'r Comisiynydd wedi dosbarthu gweithgareddau atal i bedair lefel wahanol:
- **Atal sylfaenol:** adeiladu cydnerthedd: creu'r amodau lle na fydd problemau'n codi yn y dyfodol. Ymagwedd gyffredinol.
 - **Atal eilaidd:** targedu camau tuag at feysydd lle mae risg fawr y bydd problemau'n digwydd. Ymagwedd wedi ei thargedu sy'n sefydlu egwyddorion cyffredinoliaeth flaengar (penderfyniad i ddarparu cymorth i bawb, gan roi i bawb a phopeth lais a diddordeb personol, ond sy'n cydnabod y bydd mwy o gymorth yn ofynnol mewn ardaloedd lle mae mwy o angen).
 - **Atal trydyddol:** ymyrryd pan fydd problem wedi digwydd i'w hatal rhag gwaethygu a'i hatal rhag digwydd eto yn y dyfodol. Ymagwedd ymyrryd.
 - **Gwariant aciwt:** gwariant sy'n gweithredu i reoli effaith sefyllfa negyddol iawn sy'n gwneud ychydig neu ddim i atal problemau rhag digwydd yn y dyfodol¹¹.
- 24 Gan ddefnyddio meini prawf y Comisiynydd, rydym wedi categoreiddio'r gwaith rhagweithiol a wneir gan y Rheolwr Twristiaeth Gynaliadwy, y Swyddog Twristiaeth Gynaliadwy a'r tîm ymgysylltu ehangach yn fras fel gwaith sy'n canolbwyntio ar atal eilaidd. Er enghraifft:

¹¹ [Proses gyllidebol a gwariant ataliol, gwefan Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru](#)

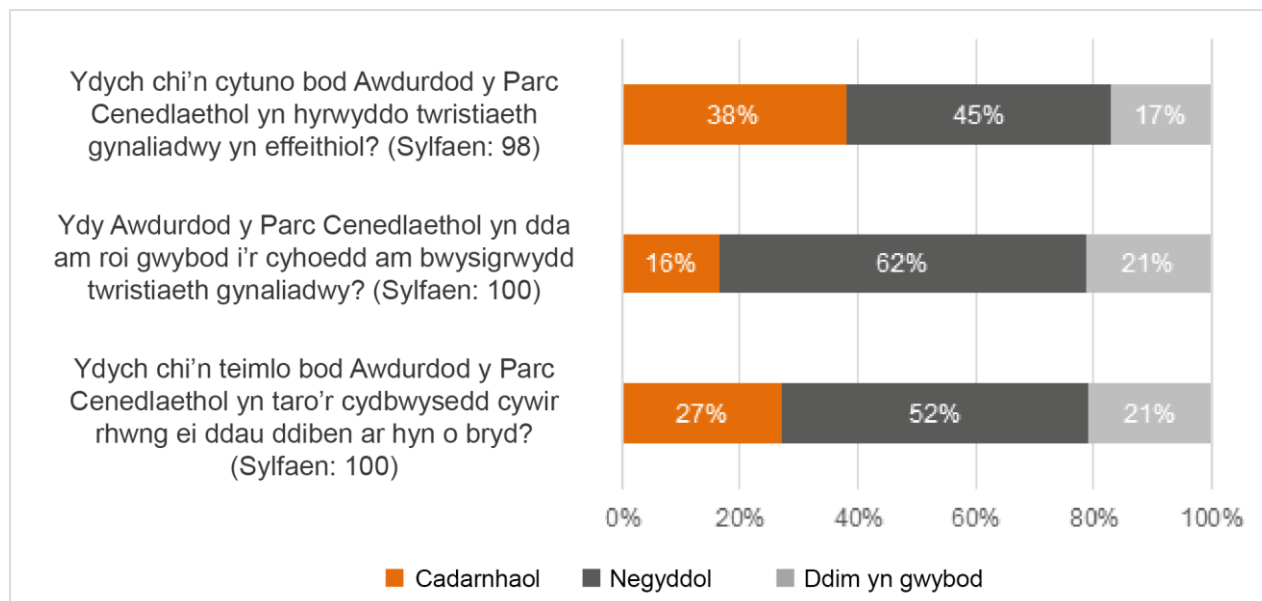
- cynllun Llysgennad Eryri a mentrau ehangach i ymgysylltu â busnesau a'r cyhoedd i godi ymwybyddiaeth o sut i ymddwyn yn y Parc Cenedlaethol;
 - gwneud gwaith ymchwil a dadansoddi data i ddeall yn well effaith economaidd-gymdeithasol twristiaeth ar rinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol;
 - meithrin a gwasanaethu partneriaethau newydd a phartneriaethau sy'n bodoli eisoes gyda rhanddeiliaid allweddol.
- 25 Ymhlith enghreifftiau o waith atal trydyddol yng nghyd-destun twristiaeth gynaliadwy mae'r gwaith cadarnhaol sy'n mynd rhagddo drwy Gynllun Bro Partneriaeth yr Wyddfa, gan gynnwys mentrau fel prosiect Wyddfa Di-blastig a chynllun peilot maes parcio Pen y Pass.

Er bod ffocws clir ar atal, nid yw hyn yn cyfrannu'n sylweddol at newid ymddygiad ymwelwyr na gwaith busnesau twristiaeth

- 26 Gan fod pwerau gorfodi'r Awdurdod yn gyfyngedig, mae'n dibynnu'n helaeth ar 'ddulliau meddal', fel cyfathrebu, ymgysylltu a chynnwys, i ddylanwadu ar ymddygiad. Dangosodd y swyddogion y bu inni eu cyfweld ddealltwriaeth dda o'r angen i ymgysylltu ag ymwelwyr cyn gynted â phosibl i roi'r siawns orau iddo lwyddo i sicrhau eu bod yn ymddwyn mewn ffordd sy'n parchu'r ardal pan fyddant yn ymweld â hi. Yn ystod y pandemig, bu i ymgyrchoedd cyfathrebu, fel **#CynllunioCanfodCaru**, hyrwyddo negeseuon ynghylch parchu'r Parc Cenedlaethol a'r cymunedau sy'n lletya ymwelwyr. Drwy ei sianeli cyfryngau cymdeithasol, aeth yr Awdurdod ati i geisio targedu cynulleidfaoedd mewn ardaloedd fel gogledd-orllewin Lloegr i'w hannog i gynllunio'n well cyn ymweld. Drwy sicrhau bod ei negeseuon yn gydnaws â negeseuon partneriaid pwysig, fel Cyngor Gwynedd, awdurdodau parciau cenedlaethol eraill Cymru, yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol a Chyfoeth Naturiol Cymru, canfuom fod hon yn enghraifft dda o ymgyrch gydgyssylltiedig i estyn cyrhaeddiad cyfathrebiadau ac i sicrhau eu bod yn gyson.
- 27 Wynebodd awdurdodau'r parciau cenedlaethol gynulleidfa newydd a her wahanol yn ystod y pandemig. Yn draddodiadol, gall llawer o'r rheini sy'n ymweld â pharc cenedlaethol fod yn ymwelwyr sy'n dychwelyd dro ar ôl tro ac yn bobl sy'n dewis ymweld â'r ardal oherwydd ei dynodiad a'i rhinweddau arbennig. I'r gwrthwyneb, yn ystod y pandemig, bu i lawer o'r rheini a fu'n ymweld â pharciau cenedlaethol Cymru wneud hynny am na allent fynd ar wyliau dramor. Mae'r swyddogion yn disgrifio diffyg profiad a dealltwriaeth ymhlith ymwelwyr o'r hyn y mae'n ei olygu i ymweld â pharc cenedlaethol, ond yn dweud bod niferoedd mawr o bobl wedi ymweld. Roedd hyn yn rhaff achub i lawer o'r busnesau twristiaeth lleol a oedd wedi'i chael yn anodd oherwydd COVID-19.
- 28 I'r Awdurdod, fodd bynnag, parodd hyn iddi fod hyd yn oed yn anoddach iddo daro cydbwysedd gofalus rhwng ei ddau ddiben statudol a'i ddyletswydd statudol. Mae **Arddangosyn 4** yn awgrymu bod gan yr Awdurdod fwy o waith i'w wneud i gyfathrebu'n effeithiol i reoli effaith twristiaeth, o ystyried y lefelau bodlonrwydd isel a fynegwyd gan fusnesau twristiaeth.

Arddangosyn 4: barn busnesau twristiaeth am y modd y mae'r Awdurdod yn mynd ati i hyrwyddo twristiaeth gynaliadwy

Ychydig iawn o fusnesau twristiaeth sy'n credu bod yr Awdurdod yn mynd ati'n effeithiol i hyrwyddo ac i fynegi pwysigrwydd twristiaeth gynaliadwy.

Ffynhonnell: Arolwg Archwilio Cymru ymhlith busnesau twristiaeth, Chwefror 2022

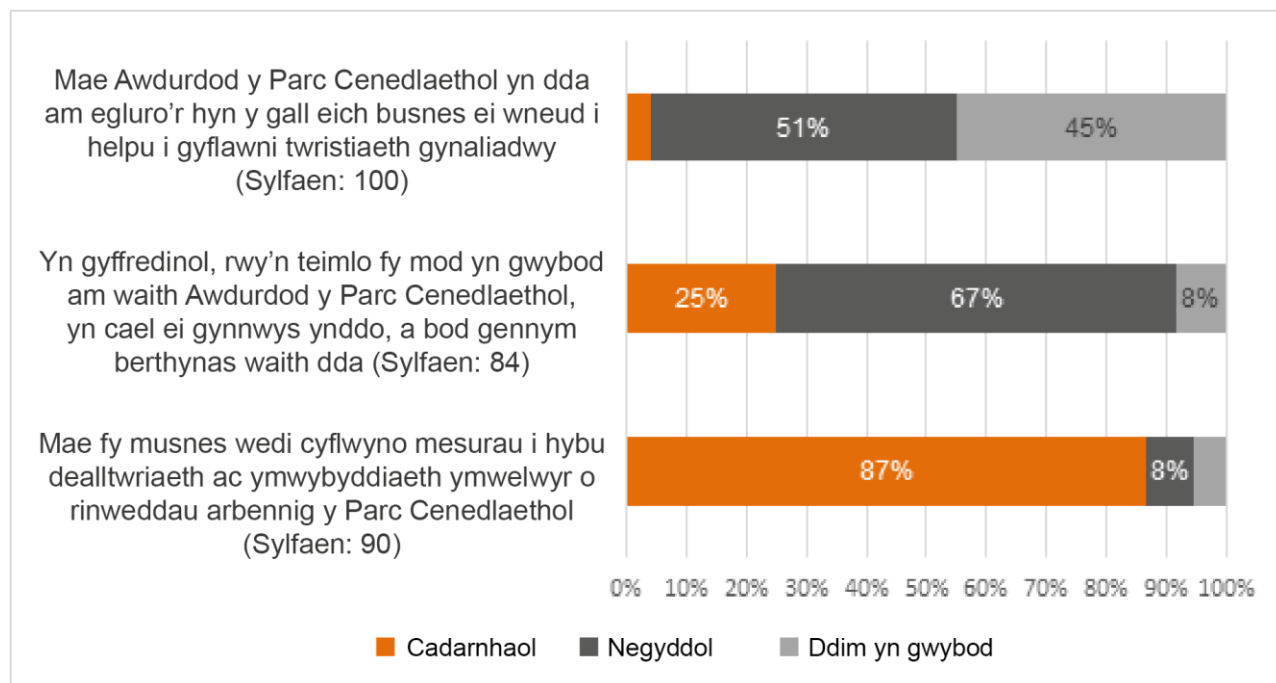
- 29 Canfuom fod gan yr Awdurdod strwythurau da i gasglu adborth gan staff rheng flaen sy'n ymdrin ag ymwelwyr, er enghraifft wardeiniaid a staff canolfannau ymwelwyr, yn ystod y pandemig. Disgrifiodd swyddogion fantais y berthynas waith agosach a gafodd ei meithrin â chydweithwyr ar draws y sefydliad drwy gyfarfodydd mewnol rheolaidd a fu o gymorth i sicrhau bod aelodau staff yn gwybod am y prif negeseuon cyfathrebu. Bu'r wardeiniaid tymhorol ychwanegol a ariannwyd drwy grantiau Llywodraeth Cymru hefyd yn hwb i allu'r Awdurdod i ymateb i broblemau ar lawr gwlad yn ystod y pandemig.
- 30 Mae gwirfoddolwyr yn chwarae rôl bwysig o ran rheoli twristiaeth, ac mae gan yr Awdurdod gysylltiadau da i gynorthwyo pobl i fanteisio ar gyfleoedd i wirfoddoli drwy sefydliadau fel Cymdeithas Eryri. Mae'r Awdurdod hefyd wedi lansio cynllun Llysgennad Eryri sy'n helpu i gyflawni uchelgais Llywodraeth Cymru am i awdurdodau'r parciau cenedlaethol ymgysylltu mewn ffordd ragweithiol â darparwyr twristiaeth¹².
- 31 Cafodd cynllun Llysgennad Eryri ei datblygu ar gyfer y diwydiant twristiaeth lleol, ond mae'n darparu hyfforddiant i unrhyw un sydd am ddysgu mwy am y Parc

¹² [Gwerthfawr a Chydnherth: Blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol a Pharciau Cenedlaethol, Gorffennaf 2018](#)

Cenedlaethol¹³. Mae'r rhaglen hyfforddi ar-lein yn cynnwys deuddeg modiwl sy'n rhoi sylw i rinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol. Fe'i lanswyd ym mis Tachwedd 2020 ac, erbyn hyn, mae dros 400 o lysgenhadon wedi cwblhau'r modiwlau gofynnol i ennill y safon aur. Yn ymarferol, ni all yr Awdurdod gyrraedd pob ymwelydd yn uniongyrchol drwy ei lwyfannau cyfathrebu, felly mae cael dros 400 o lysgenhadon hyfforddedig eraill sy'n meddu ar ddealltwriaeth fanwl o sut i warchod a pharchu'r Parc Cenedlaethol ac yn gallu trosglwyddo'r negeseuon hynny i ymwelwyr yn offeryn pwerus. Er ei bod yn anodd mesur effaith ei waith i ymgysylltu â busnesau o ran ymwybyddiaeth ac ymddygiad ymwelwyr, mae cynllun Llysgennad Eryri yn cynnwys cyrsiau diweddarau i helpu i sicrhau bod y llysgenhadon yn meddu ar yr wybodaeth ddiweddaraf, a gall yr Awdurdod fonitro cyrhaeddiad a dilyniant drwy wahanol fodiwlau hyfforddi.

- 32 Er gwaethaf gwaith cadarnhaol cynllun Llysgennad Eryri, mae **Arddangosyn 5** yn dangos darlun cymysg o ran barn busnesau am y graddau y maent yn teimlo eu bod yn cael eu cynnwys yng ngwaith yr Awdurdod ac yn gweithio'n wahanol o ganlyniad i hynny.

Arddangosyn 5: barn busnesau twristiaeth am eu hymdeimlad eu bod yn cael eu cynnwys yng ngwaith yr Awdurdod

Ffynhonnell: Arolwg Archwilio Cymru ymhlith busnesau twristiaeth, Chwefror 2022

¹³ [Llysgennad Eryri, gwefan Llysgennad Cymru](#)

Atodiad 1

Methodoleg

I osod sail ar gyfer ein casgliadau cyffredinol, aethom ar drywydd y llwybrau ymholi a ganlyn:

- A yw'r Awdurdod wedi rhoi'r weledigaeth, yr adnoddau a'r systemau cywir yn eu lle i hyrwyddo ac i reoli twristiaeth gynaliadwy yn effeithiol?
- A yw'r Awdurdod yn dylanwadu ar ymddygiad rhanddeiliaid allweddol i hyrwyddo ac i reoli effaith twristiaeth?

Cynhaliwyd ein hadolygiad yn ystod yr hydref 2021. Roedd ein dulliau yn cynnwys y rhai a ganlyn:

- Cydgrynhoi'r wybodaeth a'r profiad sy'n deillio o'n gwaith archwilio.
- Cynnal arolwg a hyrwyddwyd drwy Croeso Cymru ymhlith busnesau twristiaeth yn y parciau cenedlaethol. Ledled Cymru, bu i 281 busnes ymateb i'n harolwg. O'u plith, roedd 204 wedi'u lleoli o fewn y ffiniau un o barciau cenedlaethol Cymru, neu'n gweithredu'n bennaf o fewn y ffiniau hynny, ac roedd 107 wedi'u lleoli yn Eryri. Mae'r data a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn canolbwyntio ar yr ymatebion sy'n ymwneud yn benodol ag Eryri.
- Adolygu data a dogfennau pwysig.
- Cyfweld 11 swyddog a dau Aelod yn yr Awdurdod.
- Cyfweld swyddogion allweddol mewn sefydliadau sy'n bartneriaid, gan gynnwys Cyngor Gwynedd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.
- Cadw mewn cysylltiad rheolaidd ag Is-adran y Tir, Natur a Choedwigaeth yn Llywodraeth Cymru.

Atodiad 2

Safbwynt cenedlaethol: twristiaeth gynaliadwy ym mharciau cenedlaethol Cymru

Er bod pobl yn ymweld â'r parciau cenedlaethol am sawl rheswm, defnydd hamdden ac edmygu harddwch naturiol fel rheol, mae'r parciau hefyd yn gartref i ecosystemau nad oes modd eu hail-greu, a chymunedau byw. Felly, yn aml, caiff twristiaeth ei disgrifio fel gwrthddywediad dyrys, lle mae twristiaeth yn denu ymwelwyr, yn sicrhau buddion economaidd, ac yn addysgu'r cyhoedd, ond lle mae presenoldeb yr ymwelwyr hynny'n peryglu'r gwaith o warchod safleoedd diwylliannol a naturiol parc cenedlaethol. Gan fod cyfradd twristiaeth mewn parciau cenedlaethol yn cynyddu, mae twristiaeth gynaliadwy – cael hyd i ffyrdd o annog twf twristiaeth, gan warchod diwylliant a bioamrywiaeth yr ardaloedd hyn ar yr un pryd – wedi dod yn fwy a mwy pwysig.

Drwy ein gwaith, rydym yn gwybod bod awdurdodau'r parciau cenedlaethol gyda'i gilydd yn meddu ar flynyddoedd lawer o brofiad o reoli niferoedd mawr o ymwelwyr. Maent yn cyflogi aelodau staff amrywiol sy'n ymgysylltu ag ymwelwyr o ddydd i ddydd, gan gyfoethogi profiadau'r ymwelwyr a helpu i hyrwyddo pwysigrwydd mwynhau'r ardaloedd hyn heb effeithio'n andwyol ar yr amgylchedd naturiol. Er y gwaith cadarnhaol hwn, yn ystod ein hadolygiad o dwristiaeth gynaliadwy, canfuom rai materion cyffredin sy'n destun pryder i awdurdodau pob un o'r tri pharc cenedlaethol.

Rhaid i barciau cenedlaethol Cymru daro cydbwysedd rhwng annog twristiaeth a gwarchod yr amgylchedd naturiol

Mae gan y tri pharc cenedlaethol ddau ddiben statudol a dyletswydd statudol. Mae'r dibenion a'r ddyletswydd yn gosod sail ar gyfer holl waith yr awdurdodau, ac maent yn fan cychwyn ar gyfer y cynlluniau a'r strategaethau a lunnir ganddynt – **Arddangosyn 6**.

Arddangosyn 6: dibenion statudol a dyletswydd statudol awdurdodau parciau cenedlaethol Cymru

Dibenion statudol	<ul style="list-style-type: none">• Gwarchod a gwella harddwch naturiol, bywyd gwylt a threftadaeth ddiwylliannol y Parc Cenedlaethol.• Hyrwyddo cyfleoedd i'r cyhoedd fwynhau a deall rhinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol.
Dyletswydd statudol	<ul style="list-style-type: none">• Meithrin lles economaidd a chymdeithasol cymunedau sy'n byw yn y Parc Cenedlaethol.

Ffynhonnell: Deddf yr Amgylchedd 1995

Mae awdurdodau'r tri pharc cenedlaethol yn chwarae rôl bwysig o ran rheoli'r amgylchedd ac annog ymwelwyr i fwynhau'r awyr agored

Amcangyfrifir bod 12 miliwn o bobl yn ymweld â thri pharc cenedlaethol Cymru bob blwyddyn. Yn flynyddol, mae tri chwarter poblogaeth Cymru'n ymweld â pharc cenedlaethol i elwa ar fod allan yn yr awyr agored.

Mae hamdden a thwristiaeth yn bwysig i'r economi leol ac i iechyd a llesiant pobl. Mae hefyd angen i'r parciau cenedlaethol daro cydbwysedd rhwng y gofynion hyn a'u cyfrifoldebau dros warchod tir, anifeiliaid a chynefinoedd. Os ceir gwrthdaro rhwng y ddau ddiben hyn, rhoddir mwy o bwys ar warchod nag ar hamdden.

Mae'r tri awdurdod wedi cydnabod bod COVID-19 a COP26 wedi rhoi'r chwyddwydr ar yr argyfwng natur – mae mwy yn ymweld â pharciau cenedlaethol nag erioed o'r blaen, ond mae cynnydd yn niferoedd yr ymwelwyr yn niweidio bioamrywiaeth ac amgylcheddau unigryw'r parciau cenedlaethol. O'i hanfod, mae taro cydbwysedd rhwng anghenion y ddau ddiben yn anodd, ac mae awdurdodau pob un o'r parciau cenedlaethol wedi dweud wrthym eu bod yn ei chael yn anodd gwneud hynny.

Dywedodd yr ymatebwyr i'n harolwg ymhlith busnesau twristiaeth sydd wedi'u lleoli ym mharciau cenedlaethol Cymru wrthym fod gan yr awdurdodau rai cryfderau amlwg. Yn eu plith mae gwarchod ac amddiffyn yr amgylchedd naturiol, hyrwyddo rôl 'genedlaethol – Gymreig' y parciau, a hybu gweithgareddau a dewisiadau pan fydd pobl yn ymweld ag ardal parc cenedlaethol, fel llwybrau cerdded.

Gan mwyaf, mae busnesau twristiaeth yn rhoi gwerth ar waith y parciau cenedlaethol, ond nid ydynt yn credu eu bod wedi taro'r cydbwysedd cywir rhwng eu dau ddiben statudol

Roedd y busnesau twristiaeth y bu inni eu holi drwy ein harolwg hefyd yn teimlo'n gadarnhaol ynghylch gwaith awdurdodau'r parciau cenedlaethol. Er enghraifft:

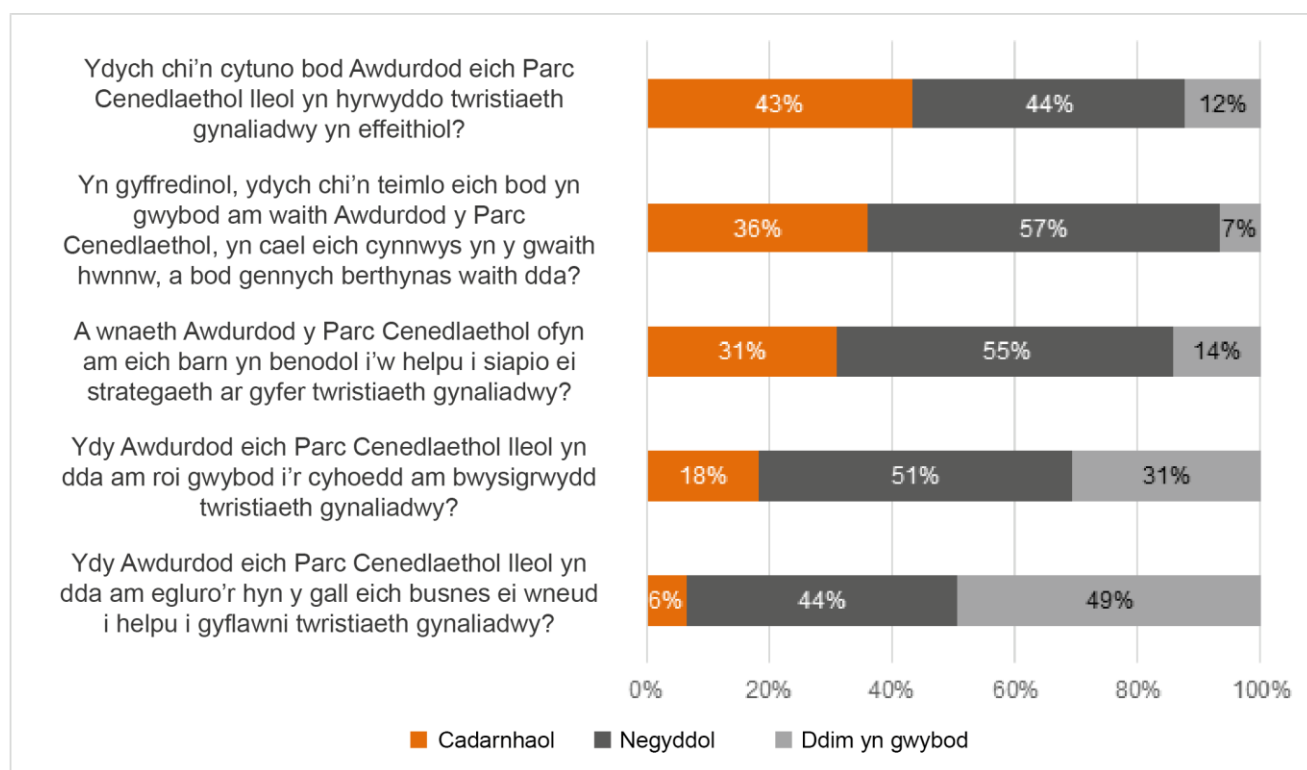
- roedd 95% o'r rheini a atebodd ein harolwg yn cytuno neu'n cytuno'n gryf fod parc cenedlaethol sy'n cael ei reoli'n dda yn bwysig i ddenu ymwelwyr;
- roedd 92% o'r busnesau hefyd yn cytuno neu'n cytuno'n gryf fod gwarchod ac amddiffyn adnoddau naturiol a thwristiaeth yn gydnaws â'i gilydd;
- roedd 72% o'r busnesau'n credu bod twristiaeth gynaliadwy'n helpu eu busnesau, neu y bydd yn gwneud hynny.

Fodd bynnag, dim ond 29% o'r rheini a atebodd yr arolwg oedd yn cytuno bod awdurdod eu parc cenedlaethol lleol yn taro'r cydbwysedd cywir rhwng gwarchod yr amgylchedd naturiol a hyrwyddo mwynhad o'r parc cenedlaethol ar hyn o bryd.

Mae ein harolwg ymhlith busnesau twristiaeth yn dangos bod lle i wella'r modd y mae awdurdodau'r parciau cenedlaethol yn ymgysylltu â'r sector preifat (**Arddangosyn 7**). Dim ond 31% o'r busnesau a atebodd ein harolwg a ddywedodd fod awdurdod eu parc cenedlaethol lleol wedi gofyn iddynt yn benodol am eu barn i'w helpu i siapia ei strategaeth ar gyfer twristiaeth gynaliadwy. Tua thraean y busnesau sy'n teimlo eu bod yn cael gwybod am waith y parc cenedlaethol, a'u cynnwys ynddo, a bod ganddynt berthynas waith dda ag awdurdod eu parc cenedlaethol lleol.

Nid yw tua hanner y busnesau'n credu ychwaith fod awdurdod eu parc cenedlaethol lleol yn dda am egluro'r hyn y gall busnesau ei wneud i helpu i gyflawni twristiaeth gynaliadwy. Dim ond 43% oedd yn cytuno neu'n cytuno'n gryf fod awdurdod eu parc cenedlaethol lleol yn hyrwyddo twristiaeth gynaliadwy'n effeithiol. Dim ond 18% oedd yn credu fod awdurdod eu parc cenedlaethol lleol yn dda am roi gwybod i'r cyhoedd am bwysigrwydd twristiaeth gynaliadwy – **Arddangosyn 7**.

Arddangosyn 7: barn busnesau twristiaeth am y modd y mae awdurdodau'r parciau cenedlaethol yn mynd i'r afael â thwristiaeth gynaliadwy

Ffynhonnell: Arolwg Archwilio Cymru ymhlith busnesau twristiaeth Cymru, Chwefror 2022¹⁴

Mae'r rhan fwyaf o fusnesau twristiaeth yn ceisio gweithio mewn ffordd gynaliadwy ac yn cydnabod gwerth twristiaeth gynaliadwy

Yn ogystal â hyrwyddo twristiaeth gynaliadwy, mae'n bwysig bod busnesau hefyd yn gweithio mewn ffordd gynaliadwy. Mae ymwelwyr heddiw'n fwy ymwybodol o'u gweithredoedd ac o'r effaith y gall y gweithredoedd hynny ei chael ar yr amgylchedd a'r gymdeithas. Felly, maent am weld mwy o fusnesau'n mynd ati i wneud rhywbeth. Bydd

¹⁴ Cawsom 281 o ymatebion i'n harolwg. O ran y cwestiynau penodol hyn, atebodd 280 y cwestiwn cyntaf, 224 yr ail, 277 y trydydd, 276 y pedwerydd, a 279 y pumed.

arferion cynaliadwy hefyd yn arbed arian yn y pen draw. Canfu ein harolwg yr hyn a ganlyn:

Mae dros 80% o'r busnesau y bu inni eu holi drwy ein harolwg yn hybu dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth ymwelwyr o rinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol

Mae tua 70% o'r busnesau y bu inni eu holi yn hyrwyddo diwylliant a threftadaeth leol – e.e. annog defnydd o'r Gymraeg

Mae dros 80% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn ceisio lleihau'r gwastraff sy'n mynd i safleoedd tirlenwi, ac ailgylchu mwy o wastraff

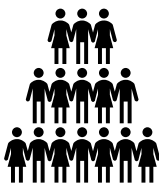
Mae bron i 80% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn ceisio defnyddio llai o ynni

Mae bron i 60% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn ceisio defnyddio llai o ddŵr, neu beidio â'i wastraffu

Mae ychydig mwy na 30% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn cynhyrchu eu hynni gwyrd eu hunain

Mae 82% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn cyflogi pobl leol yn bennaf (50%) (ystyr lleol fan hyn yw pobl sy'n byw o fewn 15 milltir at y busnes)

Mae 60% o'r busnesau twristiaeth y bu inni eu holi yn prynu'r rhan fwyaf (75%) o'u cyflenwadau gan gynhyrchwyr lleol (ystyr lleol fan hyn yw cynhyrchwyr sydd wedi'u lleoli o fewn 30 milltir at y busnes)

Nid oes gan awdurdodau'r parciau cenedlaethol adnoddau na phwerau i reoli niferoedd yr ymwelwyr, eu hymddygiad na'u heffaith, nac i ddylanwadu ar y pethau hyn

Yn hanesyddol, nid yw awdurdodau'r parciau cenedlaethol wedi chwarae rôl uniongyrchol o ran hyrwyddo twristiaeth na marchnata eu cyrchfannau. O ran cyfran, nid ydynt ychwaith yn berchen ar lawer iawn o dir. Maent yn un o blith nifer o gyrff sy'n ymwneud â thwristiaeth a gwarchod yr amgylchedd yn eu hardaloedd. Mae gormod o'r liferi strategol ar gyfer twristiaeth gynaliadwy yn nwylo sefydliadau a chyrrff nad ydynt yn rhannu'r un weledigaeth na chyfrifoldebau o ran gwarchod amgylchedd y parciau cenedlaethol.

Er enghraifft, nid yw cyllid na chylch gwaith awdurdodau'r parciau cenedlaethol yn cwmpasu gwaith uniongyrchol i farchnata twristiaeth yn y parciau cenedlaethol, a dim ond Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog sy'n sefydliad rheoli cyrchfan. Mae Arfordir Penfro ac Eryri yn cydweithio â'r cyrrff lleol sy'n arwain yr agenda hon: Visit Pembrokeshire ar y naill law a Chyngor Gwynedd ar y llaw arall. I lwyddo, mae'r awdurdodau'n canolbwyntio'n bennaf ar ddylanwadu ar yr hyn y mae eraill yn ei wneud, ond nid yw hyn yn hawdd ac, yn aml, nid yw'n syml.

Ar ôl dwy flynedd o gyfnodau clo a chyfyngiadau, mae'n naturiol bod busnesau twristiaeth yn awyddus i annog ymwelwyr ac i elwa'n economaidd ar gynnydd mewn twristiaeth. Fodd bynnag, gall hyn roi pwysau ar seilwaith lleol a chreu problemau anfwriadol, fel tipio anghyfreithlon, parcio anghyfrifol ar ymyl y ffordd, cynnydd yn y perygl o ddamweiniau, cynnydd mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol, ac effaith andwyol ar gymunedau lleol ym mhob un o'r parciau cenedlaethol.

Mae ein hadroddiadau am dwristiaeth gynaliadwy yn awdurdodau pob un o'r tri pharc cenedlaethol yng Nghymru yn pwysleisio pa mor bwysig yw hi fod pob awdurdod yn cyfathrebu â'r cyhoedd ynghylch defnyddio'r parciau mewn ffordd gyfrifol. Er mwyn i'r gwaith hwn fod mor effeithiol â phosibl, dylai Llywodraeth Cymru, a sefydliadau perthnasol fel Cyfoeth Naturiol Cymru, ei gefnogi ar lefel genedlaethol, gan gydweithio ag awdurdodau'r tri pharc cenedlaethol.

Bu i bob un o'r tri pharc cenedlaethol dynnu sylw at broblemau parhaus sy'n bodoli ers tro o ran seilwaith lleol eu hardaloedd, yn enwedig o ran trafndiaeth gyhoeddus, parcio ceir, llwybrau teithio llesol integredig, ac ymateb i ymddygiad gwrthgymdeithasol. Serch hynny, mae llawer o'r cyfrifoldebau statudol dros ymateb i'r materion hyn yn cael eu hysgwyddo gan bartneriaid, yn enwedig yr awdurdodau lleol a/neu'r heddlu, neu dirfeddianwyr preifat, ac yn aml nid oes llawer y gall yr awdurdodau eu hunain ei wneud yn uniongyrchol.

Fodd bynnag, nid yw cyrrff cyhoeddus eraill yn aml yn gallu ymateb yn effeithiol ac yn gyson oherwydd pwysau ar adnoddau a phwysau o fath arall. Ac mae llawer o dirfeddianwyr preifat yn canolbwyntio cymaint, os nad mwy, ar gynhyrchu incwm yn hytrach na rheoli effaith twristiaeth ar yr amgylchedd lleol. Oherwydd cyfyngiadau cyfrifoldebau statudol awdurdodau'r parciau cenedlaethol, nid oes neb yn aml yn rhoi sylw i'r materion hyn, ac maent yn parhau i achosi problemau, yn enwedig mewn cymunedau lleol. Gan fod twristiaeth yn tyfu o flwyddyn i flwyddyn, mae'n amlwg y bydd y broblem hon yn dwysáu.

Dyweddodd awdurdodau pob un o'r tri pharc cenedlaethol wrthym nad yw cylch cyllido blynyddol Llywodraeth Cymru'n caniatáu iddynt baratoi cynlluniau hirdymor ar gyfer seilwaith i gefnogi twristiaeth gynaliadwy, na buddsoddi ynddo.

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg ac yn Saesneg.